

Καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας:

Οι εξελίξεις και οι νέοι κανόνες στην ΕΕ

Στοχεύοντας να κάνει αδύνατη τη διατήρηση της ανωνυμίας στις συναλλαγές, ακόμα και με κρυπτονομίσματα, το υφιστάμενο και κυρίως το υπό διαμόρφωση ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο που γίνεται ολοένα συνεκτικότερο δημιουργεί υψηλές απαιτήσεις διαφάνειας και ελέγχου στις υπόχρεες οντότητες, καθιστώντας τη συμμόρφωση της αγοράς αρκετά περίπλοκη, αλλά δίνοντας ταυτόχρονα μια ελπιδοφόρα προοπτική για ουσιαστική καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και δραστηριοτήτων.

Της Αλεξιάννας Τσότσου

Αν και από το 2018 έχουν τεθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο αυστηροί κανόνες, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελούν ένα πεδίο που συνδέεται με εμφανείς και συνεχώς νέους κινδύνους για την ασφάλεια των πολιτών αλλά και το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ο ενδυναμωμένος ρόλος των αρχών χρηματοπιστωτικής εποπτείας, οι έλεγχοι επί τρίτων χωρών υψηλού κινδύνου και η παρεμπόδιση της απόκρυψης παράνομων κεφαλαίων υπό τον μανδύα εικονικών εταιρειών είναι γεγονός, όμως αυτό δεν εγγυάται την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου.

Η τεχνολογική καινοτομία με την αλματώδη άνοδο των κρυπτονομισμάτων, η παγκοσμιοποίηση στην οργάνωση των τρομοκρατικών οργανώσεων και η ενοποίηση των χρηματοοικονομικών ροών στην εσωτερική αγορά έχουν καταστήσει πλέον σαφές ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία και κατά συνέπεια η νομοθεσία των κρατών-μελών πρέπει να αναπροσαρμόζεται διαρκώς, για να επιτύχει τους στόχους της. Σε αυτό το πλαίσιο, έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια -ακόμα και κατά τη διάρκεια της πανδημίας- αλλά και τους τελευταίους μήνες αξιοπρόσεκτα βήματα προς την επικαιροποίηση του νομοθετικού πλαισίου και την περαιτέρω εμβάθυνση και ισχυροποίηση των κανόνων.

Η πέμπτη Οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Στις 19 Ιουνίου 2018 δημοσιεύθηκε η 5η Οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Οδηγία 2018/843 – AMLD 5), η οποία τροποποίησε την Οδηγία 2015/849 (AMLD 4). Τα κράτη-μέλη έπρεπε να μεταφέρουν την εν λόγω Οδηγία στο εθνικό τους δίκαιο έως τις 10 Ιανουαρίου 2020 (στην Ελλάδα ενσωματώθηκε με τον ν. 4734/2020).

Η Οδηγία αυτή είχε εξ αρχής ως στόχο την αποδοτικότερη λειτουργία των αρμόδιων αρχών μέσω συγκεκριμένων τροποποιήσεων στην 4η Οδηγία που επικεντρώνονταν στη διαφάνεια και την επαρκή πληροφόρηση. Συγκεκριμένα, οι διατάξεις της αφορούσαν:

- τη βελτίωση της διαφάνειας με τη δημιουργία δημοσίως διαθέσιμων μητρώων για εταιρείες και καταπιστεύματα
- την ενίσχυση των εξουσιών των Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (ΜΧΠ) της ΕΕ μέσω της πρόσβασης σε ευρείες πληροφορίες

- τον περιορισμό της ανωνυμίας όσον αφορά στα κρυπτονομίσματα, τις προπληρωμένες κάρτες και τους παρόχους ψηφιακών πορτοφολιών
- τη διεύρυνση των κριτηρίων για την αξιολόγηση των τρίτων χωρών υψηλού κινδύνου
- τη δημιουργία κεντρικών μητρώων τραπεζικών λογαριασμών ή συστημάτων ανάκτησης σε όλα τα κράτη-μέλη
- τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών και μεταξύ αυτών και των εποπτικών αρχών προληπτικής εποπτείας και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Στις 12 Νοεμβρίου 2018 δημοσιεύτηκε η Οδηγία 2018/1673 σχετικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω του ποινικού δικαίου, την οποία τα κράτη-μέλη όφειλαν να ενσωματώσουν στην έννομη τάξη τους έως τις 3 Δεκεμβρίου 2020 (στην Ελλάδα ενσωματώθηκε με τον ν. 4557/2018). Η Οδηγία αυτή συμπλήρωσε την AMLD 5, καθώς δημιούργησε λίστα συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων που συνδέονται με το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αποσαφηνίζοντας το ποινικό νομικό πλαίσιο και εναρμονίζοντας τις ποινές σε όλη την ΕΕ.

Συγκεκριμένα, η εν λόγω Οδηγία παρείχε σαφείς ορισμούς για το τι συνιστά «αδίκημα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» και «εγκληματική δραστηριότητα», ενώ επεξέτεινε το πεδίο εφαρμογής στην υποβοήθηση και συνεργεία, ηθική αυτουργία και απόπειρα, συμπεριλαμβάνοντας μάλιστα και τις διαδικτυακές δραστηριότητες μέσω του ορισμού του «εγκλήματος στον κυβερνοχώρο». Περαιτέρω, όρισε αυστηρές ποινές τόσο για φυσικά πρόσωπα, στα οποία ρητά προβλέπεται ότι πρέπει να επιβάλλεται στερητική της ελευθερίας ποινή, όσο και για τα νομικά πρόσωπα, τα οποία υπέχουν ευθύνη, εφόσον άτομα εντός του οργανισμού διαπράττουν συναφή αδικήματα προς όφελος της εταιρείας.

Με το νέο κανονιστικό πλαίσιο θα υπάρξουν προσθήκες στον κατάλογο των υπόχρεων οντοτήτων, περιλαμβάνοντας έτσι όλους τους παρόχους υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων

Σχέδιο δράσης του 2020 και οι προτάσεις της Επιτροπής

Τον Δεκέμβριο του 2019, το Συμβούλιο καθόρισε στρατηγικές προτεραιότητες με στόχο να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο το πλαίσιο της ΕΕ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ενώ τον Μάιο του 2020, η Επιτροπή εκπόνησε σχέδιο δράσης στο οποίο καθορίστηκαν συγκεκριμένα μέτρα με σκοπό την αποτελεσματικότερη εφαρμογή, εποπτεία και συντονισμό των ευρωπαϊκών κανόνων.

Στις 5 Νοεμβρίου 2020, το Συμβούλιο ενέκρινε συμπεράσματα σχετικά με το εν λόγω σχέδιο δράσης, παρέχοντας κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τη δημιουργία ενιαίου εγχειριδίου κανόνων για την εναρμόνιση των κανόνων της ΕΕ, τη θέσπιση εποπτικής αρχής σε επίπεδο ΕΕ με άμεσες εποπτικές εξουσίες και τη σύσταση μηχανισμού συντονισμού και στήριξης των εθνικών Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών.

Με βάση αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές, η Επιτροπή δημοσίευσε τον Ιούλιο του 2021 δέσμη νέων νομοθετικών προτάσεων για την περαιτέρω ενίσχυση του τομέα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Πρόκειται για φιλόδοξη πρόταση, η οποία, όταν ολοκληρωθεί η νομοθετική διαδικασία, θα αλλάξει σε σημαντικό βαθμό τον τρόπο αντιμετώπισης τέτοιου είδους δραστηριοτήτων. Οι κυριότεροι πυλώνες της είναι η δημιουργία Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες, η σύνταξη ενιαίου κανονιστικού πλαισίου με άμεσα εφαρμοστέους κανόνες, η νομοθέτηση της 6ης Οδηγίας (AMLD 6) και η τροποποίηση του Κανονισμού 2015/847 για τις μεταφορές κεφαλαίων.

Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες

Στόχος της δημιουργίας της Αρχής σε κεντρικό επίπεδο είναι να βελτιωθεί ο εντοπισμός ύποπτων συναλλαγών και δραστηριοτήτων μέσω του μετασχηματισμού του εποπτικού μηχανισμού και της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών στα κράτη-μέλη. Έτσι, θα είναι η κεντρική αρχή

που θα συντονίζει τις αντίστοιχες εθνικές αρχές, διασφαλίζοντας ότι ο ιδιωτικός τομέας εφαρμόζει σωστά και με συνέπεια τους ευρωπαϊκούς κανόνες μέσω της εποπτικής σύγκλισης και της κοινής εποπτικής κουλτούρας.

Ο συντονιστικός ρόλος της Αρχής θα εκτείνεται τόσο στον χρηματοπιστωτικό όσο και στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα, κυρίως εποπτεύοντας άμεσα τις οντότητες που εκτίθενται στον υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Όσον αφορά τις εθνικές Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, η Αρχή θα διευκολύνει τη συνεργασία, με την καθιέρωση προτύπων για την υποβολή εκθέσεων και την ανταλλαγή πληροφοριών και την υποστήριξη κοινών επιχειρησιακών αναλύσεων.

Η Αρχή θα συσταθεί μέχρι το τέλος του έτους με στόχο να ξεκινήσει τις περισσότερες δραστηριότητές της το 2024, να φτάσει σε πλήρη στελέχωση το 2026 και να αρχίσει την άμεση εποπτεία ορισμένων χρηματοπιστωτικών οντοτήτων υψηλού κινδύνου το 2026. Ωστόσο, η άμεση εποπτεία μπορεί να αρχίσει μόνο όταν ολοκληρωθεί και εφαρμοστεί το εναρμονισμένο εγχειρίδιο κανόνων, το οποίο αποτελεί τον δεύτερο πυλώνα της πρότασης της Επιτροπής.

Νέο ενοποιημένο κανονιστικό πλαίσιο

Στην πρόταση της Επιτροπής αποτυπώνεται ο όρος «ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων της ΕΕ», για να γίνει αναφορά σε ένα ενοποιημένο κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, το οποίο θα περιλαμβάνει άμεσα εφαρμοστέους κανόνες και απαιτήσεις που επιβάλλονται στις υπόχρεες οντότητες. Πρόκειται για κανόνες που θα είναι πιο λεπτομερείς σε σχέση με το ισχύον νομικό πλαίσιο και θα περιλαμβάνουν ορισμένα ρυθμιστικά τεχνικά πρότυπα που θα εκπονηθούν από την υπό σύσταση Αρχή.

Θα θεσμοθετηθεί ανώτατο όριο για συναλλαγές σε μετρητά σε όλη την ΕΕ, το οποίο θα ανέρχεται στα 10.000 ευρώ

Αναφορικά με τις υπόχρεες οντότητες, οι οποίες υποχρεούνται να εφαρμόζουν μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της διενέργειας δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες τους και να αναφέρουν τυχόν υποψίες στις Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, είναι επί του παρόντος τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες, εταιρείες ασφάλισης ζωής, πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών και επιχειρήσεις επενδύσεων) αλλά και διάφοροι τύποι μη χρηματοπιστωτικών οντοτήτων και φορέων, συμπεριλαμβανομένων δικηγόρων, λογιστών, κτηματομεσιτών και ορισμένων κατηγοριών παρόχων υπηρεσιών κρυπτογραφικών περιουσιακών στοιχείων. Με το νέο κανονιστικό πλαίσιο θα υπάρξουν προσθήκες στον κατάλογο των υπόχρεων οντοτήτων, περιλαμβάνοντας έτσι όλους τους παρόχους υπηρεσιών κρυπτοστοιχείων, οι οποίοι θα υποχρεούνται να επιδεικνύουν δέουσα επιμέλεια για συναλλαγές άνω των 1.000 ευρώ, ενώ το πεδίο εφαρμογής θα καλύπτει και ενδιάμεσους φορείς χρηματοδότησης, πρόσωπα που εμπορεύονται πολύτιμα μέταλλα, πολύτιμους λίθους και πολιτιστικά αγαθά (π.χ. κοσμηματοπώλες, ωρολογοποιούς, χρυσοχόους).

Περαιτέρω, θα θεσμοθετηθεί ανώτατο όριο για συναλλαγές σε μετρητά σε όλη την ΕΕ, το οποίο θα ανέρχεται στα 10.000 ευρώ, αν και θα δοθεί η ευελιξία στα κράτη-μέλη να θεσπίσουν χαμηλότερο όριο. Ο στόχος του υψηλότερου δυνατού βαθμού διαφάνειας είναι προφανής και σε συνδυασμό με τους κανόνες για τις συναλλαγές με κρυπτονομίσματα καθιστά τη διατήρηση της ανωνυμίας ολοένα δυσκολότερη.

Στις 7 Δεκεμβρίου 2022 το Συμβούλιο καθόρισε τη θέση του σχετικά με το ενισχυμένο εγχειρίδιο κανόνων, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στους κανόνες περί πραγματικών δικαιούχων. Με δεδομένο ότι στο Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων κάθε κράτους-μέλους διατηρούνται κρίσιμες πληροφορίες, ώστε να είναι σαφές ποιος είναι ο βασικός μέτοχος και ασκεί τον έλεγχο σε μια εταιρεία, αποσαφηνίζεται από το Συμβούλιο ότι οι δύο κύριες συνιστώσες, η κυριότητα και ο έλεγχος, θα πρέπει να τύχουν επαρκούς ανάλυσης, προκειμένου να αξιολογηθεί ο τρόπος με τον οποίο ασκείται ο έλεγχος σε μια νομική οντότητα και να προσδιοριστούν όλα τα φυσικά πρόσωπα που είναι οι πραγματικοί δικαιούχοι της εν λόγω νομικής οντότητας. Επιπλέον, αποσαφηνίζονται οι σχετικοί κανόνες που ισχύουν για τις πολυεπίπεδες δομές ιδιοκτησίας και ελέγχου, ενώ προσδιορίζεται και ο τρόπος ταυτοποίησης και εξακρίβωσης της ταυτότητας

Η Οδηγία AMLD 6 θα επιφέρει αλλαγές που αποσκοπούν στη βελτίωση των πρακτικών των εποπτικών αρχών και των Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών

των πραγματικών δικαιούχων σε όλα τα είδη οντοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των οντοτήτων εκτός ΕΕ.

6η Οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Η πρόταση της Επιτροπής θα καταλήξει και στη θέσπιση της 6ης Οδηγίας (AMLD 6), η οποία θα περιέχει διατάξεις που θα αντικαθιστούν την Οδηγία 2015/849 όσον αφορά τις εθνικές εποπτικές αρχές και τις Μονάδες Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών στα κράτη-μέλη. Η Οδηγία αυτή θα αποτελεί μαζί με τον προαναφερθέντα Κανονισμό μέρος του ενιαίου εγχειριδίου κανόνων της ΕΕ για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες/χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως ανακοινώθηκε ως ένας από τους στόχους του σχεδίου δράσης της 7ης Μαΐου 2020 για μια ολοκληρωμένη πολιτική της ΕΕ στον εν λόγω τομέα.

Φυσικά, η Οδηγία AMLD 6 δεν θα περιλαμβάνει άμεσα εφαρμοστέους κανόνες, αλλά διατάξεις που θα πρέπει να μεταφερθούν στο εθνικό δίκαιο των κρατών-μελών. Έτσι, θα αφορά ζητήματα που άπτονται της απαραίτητης ευελιξίας των εθνικών συστημάτων, κυρίως αναφορικά με τη θεσμική συγκρότηση των υπεύθυνων εθνικών αρχών.

Η Οδηγία θα επιφέρει αλλαγές στο ισχύον νομικό πλαίσιο, οι οποίες αποσκοπούν στη βελτίωση των πρακτικών των εποπτικών αρχών και των Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών, οι βασικότερες εκ των οποίων είναι οι εξής:

Αναστασία Καραντάνα

AML & Compliance, Senior Associate
Machas & Partners Law Firm

«Σε μια παγκόσμια οικονομία δεν γίνεται να μένει αρύθμιστο όλο το φάσμα δραστηριοτήτων των κρυπτονομικών περιουσιακών στοιχείων που

εκ της τρωτής τους φύσης είναι επιρρεπή στη διευκόλυνση του οικονομικού εγκλήματος και της χειραγώγησης της αγοράς. Τα δικαιώματα των καταναλωτών και επενδυτών πρέπει να προστατεύονται επαρκώς και να μην καταστρατηγούνται πίσω από το κύριο «πλεονέκτημα» που προβάλλει η αγορά των κρυπτοστοιχείων, αυτό της ανωνυμίας και της μη ταυτοποίησης των πραγματικών εκδότων. Πλέον και οι εκδότες περιουσιακών στοιχείων κρυπτογράφησης αλλά και οι πάροχοι των συναφών υπηρεσιών οφείλουν να θέτουν σε ισχύ ένα ισχυρό και ολοκληρωμένο πλαίσιο διακυβέρνησης, με διαφάνεια και με σαφείς και άμεσες γραμμές ευθύνης και λογοδοσίας για όλες τις λειτουργίες και τις δραστηριότητες που διεξάγουν»

- Αποσαφηνίζονται οι εξουσίες και τα καθήκοντα των ΜΧΠ και ορίζεται ένα ελάχιστο σύνολο πληροφοριών στις οποίες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση.
- Θεσπίζεται πλαίσιο για κοινές αναλύσεις των ΜΧΠ και παρέχεται νομική βάση για το σύστημα FIU.net.
- Προτείνονται σαφέστεροι κανόνες για την ανατροφοδότηση από τις ΜΧΠ προς τις υπόχρεες οντότητες και αντίστροφα.
- Αποσαφηνίζονται οι εξουσίες και τα καθήκοντα των εποπτικών αρχών.
- Εισάγεται ένα κοινό εργαλείο κατηγοριοποίησης κινδύνου, προκειμένου να διασφαλιστεί μια εναρμονισμένη εποπτεία με βάση τον κίνδυνο.
- Βελτιώνεται η συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών με τη σύσταση ειδικών σωματίων και τη δημιουργία εποπτικού μηχανισμού για τους φορείς που παρέχουν διασυνοριακές υπηρεσίες.
- Διευκρινίζονται οι αρμοδιότητες των μητρικών πραγματικών δικαιούχων, ώστε να διασφαλίζεται ότι μπορούν να λαμβάνουν επικαιροποιημένες, επαρκείς και ακριβείς πληροφορίες.
- Προβλέπεται η διασύνδεση των μητρικών τραπεζικών λογαριασμών.

Πέρα, πάντως, από την ενίσχυση του εποπτικού μηχανισμού της ΕΕ, η 6η Οδηγία θα βελτιώσει ευρύτερα και τη συνοχή της εφαρμογής του

νομικού πλαισίου, ώστε να εντοπίζονται ευκολότερα ύποπτες ροές και δραστηριότητες. Η φιλόδοξη αυτή πρόταση θα αργήσει, βέβαια, να εφαρμοστεί, δεδομένου ότι μετά τη χρονοβόρα διαπραγμάτευση μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου θα ακολουθήσει και η αργή διαδικασία ενσωμάτωσης της Οδηγίας στο εθνικό δίκαιο όλων των κρατών-μελών.

Πάταξη της δόλιας χρήσης κρυπτοστοιχείων

Τα κρυπτονομίσματα έχουν αποτελέσει τα τελευταία χρόνια τη μεγαλύτερη πρόκληση όσον αφορά στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και της τρομοκρατίας. Αν και έχουν καταβληθεί προσπάθειες για την παρεμπόδιση αυτής της χρήσης των κρυπτοστοιχείων, δεν έχουν αποδειχθεί και ιδιαίτερα αποτελεσματικές. Αυτός είναι και ο λόγος που η πρόταση της Επιτροπής επικεντρώθηκε και στην τροποποίηση του Κανονισμού 2015/847 για τις μεταφορές κεφαλαίων, έτσι ώστε να συμπεριληφθούν στο πεδίο εφαρμογής του και οι μεταφορές κρυπτογραφημένων περιουσιακών στοιχείων.

Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι πάροχοι υπηρεσιών κρυπτογραφημένων περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να περιλαμβάνουν πλήρεις πληροφορίες σχετικά με τον αποστολέα και τον δικαιούχο των εν λόγω μεταφορών, όπως ακριβώς κάνουν σήμερα οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών για τις τραπεζικές μεταφορές. Το σκεπτικό είναι το ίδιο όπως και με τον αρχικό Κανονισμό για τις μεταφορές κεφαλαίων: να ταυτοποιούνται οι αποστολείς και οι παραλήπτες, να εντοπίζονται πιθανές ύποπτες συναλλαγές και, εάν είναι απαραίτητο, να μπλοκάρονται. Τα κρυπτογραφημένα περιουσιακά στοιχεία χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες

δραστηριότητες και άλλους εγκληματικούς σκοπούς, γεγονός που καθιστά την τροποποίηση αυτή επείγουσα, ώστε να επιτυγχάνεται το μέγιστο επίπεδο ιχνηλασιμότητας. Μάλιστα, ο τροποποιημένος Κανονισμός θα ευθυγραμμίσει τη νομοθεσία της ΕΕ με τα βασικά πρότυπα της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF).

Η τροποποίηση του Κανονισμού 2015/847 θα έρθει να προστεθεί σε ένα ολοένα πιο συμπαγές πλαίσιο για την καταπολέμηση της χρήσης των κρυπτονομισμάτων για δόλιους σκοπούς. Χαρακτηριστικό είναι ότι στις 16 Μαΐου 2023 εγκρίθηκε τελικά και ο Κανονισμός για τις αγορές κρυπτοστοιχείων (Markets in Crypto Assets - MiCA). Ο Κανονισμός αυτός, ο οποίος αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή το επόμενο έτος, απαιτεί από τις εταιρείες και τα ανταλλακτήρια κρυπτονομισμάτων να υποβάλουν αίτηση για άδεια λειτουργίας στην ΕΕ, ενώ παράλληλα περιέχει ρυθμιστικές απαιτήσεις για τη χρήση κρυπτονομισμάτων και τις σχετικές δραστηριότητες. Πρόκειται ουσιαστικά για την πρώτη νομοθεσία που δημιουργεί σαφές και ολοκληρωμένο ρυθμιστικό πεδίο για την αγοραπωλησία και τη χρήση κρυπτονομισμάτων, έχοντας επίδραση τόσο στον τομέα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων όσο και στην προστασία του καταναλωτή.

Κατάλογος της ΕΕ για τις τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου

Ένας βασικός παράγοντας για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων είναι ο επαρκής εντοπισμός τρίτων χωρών, εκτός ΕΕ, υψηλού κινδύνου, οι οποίες παρουσιάζουν ελλείψεις στον τομέα αυτό, θέτοντας σε κίνδυνο την ακεραιότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ΕΕ. Αρμοδιότητα της καταγραφής του καταλόγου αυτών των χωρών έχει με βάση την Οδηγία 2015/849 η Επιτροπή. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή πρέπει να τηρεί κατάλογο τρίτων χωρών με ανεπαρκή συστήματα πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Η κατάρτιση του καταλόγου αυτού αποδείχτηκε περίπλοκη υπόθεση, αφού τον Μάρτιο του 2019 το Συμβούλιο απέρριψε σχέδιο καταλόγου 23 τρίτων χωρών υψηλού κινδύνου, το οποίο είχε υποβάλει η Επιτροπή, καθώς έκρινε ότι η πρόταση δεν είχε καταρτισθεί στο πλαίσιο μιας διαφανούς και ανθεκτικής διαδικασίας που να ενθαρρύνει ενεργά τις οικείες χώρες να αναλάβουν αποφασιστική

δράση και παράλληλα να σέβεται το δικαίωμα ακρόασης των ιδίων. Έτσι, περισσότερο από ένα χρόνο αργότερα, τον Μάιο του 2020, η Επιτροπή παρουσίασε αναθεωρημένη μεθοδολογία για τον προσδιορισμό τρίτων χωρών υψηλού κινδύνου, υποβάλλοντας επιπλέον ενημερωμένο κατάλογο, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2020.

Περαιτέρω, θα δημιουργηθεί και ένας ακόμα κατάλογος με τις τρίτες χώρες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης, η οποία άλλωστε αποτελεί τον διεθνή φορέα στον τομέα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Κατά συνέπεια, θα υπάρχουν δύο ενωσιακοί κατάλογοι, ο κατάλογος της Επιτροπής και ο κατάλογος της FATF. Το πλεονέκτημα αυτής της λογικής είναι ότι η Επιτροπή δεν θα υποχρεούται να επαναλαμβάνει τη διαδικασία προσδιορισμού τρίτων χωρών υψηλού κινδύνου που εκτελεί η FATF. Μόλις μια τρίτη χώρα καταγραφεί σε έναν από τους δύο καταλόγους, η ΕΕ θα εφαρμόζει μέτρα ανάλογα με τους κινδύνους που ενέχει η χώρα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι για τις χρηματοπιστωτικές συναλλαγές με τις χώρες αυτές απαιτούνται συμπληρωματικά μέτρα δέουσας επιμέλειας, καθώς οι υπόχρεες οντότητες υποχρεούνται να εφαρμόζουν αυξημένη επαγρύπνηση και πρόσθετους ελέγχους σε επιχειρηματικές σχέσεις και συναλλαγές που αφορούν τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου. Γίνεται, λοιπόν, σαφές ότι η σημασία του προσδιορισμού μιας χώρας ως υψηλού κινδύνου είναι ζωτικής σημασίας, για να μπορέσουν να εφαρμοστούν αποδοτικά τα σχετικά νομοθετήματα, οπότε η επικαιροποίηση και η ακρίβεια του καταλόγου αποτελούν ισχυρή προϋπόθεση και βασικό εργαλείο, για να μπορέσουμε επί της ουσίας να μιλήσουμε για ισορροπία του νομοθετικού πλαισίου. ■

Η τροποποίηση του Κανονισμού για τις μεταφορές κεφαλαίων θα συμπεριλάβει στο πεδίο εφαρμογής του και τις συναλλαγές με κρυπτονομίσματα